

TÜRKİYE'NİN ENERJİ İHTİYACI

VE

SOYGUN ÇARKI-2

□□□□□□□□

Tahkim Kararı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni Devre Dışı Bırakmaktadır!

Elektrik Enerjisi Sektöründe Özelleştirme/Piyasalaştırma Uygulamaları ve Sonuçları

Artık Danıştay devre dışıydı, her şeyi *Uluslararası Tahkim* ayarlamaktaydı!

• 13.08.1999 tarih ve 4446 sayılı Kanunla Anayasanın devletleştirme ile ilgili 47. maddesinin kenar başlığına “özelleştirme” eklenmiş, “Yargı yolu” ile ilgili 125 ve Danıştay ile ilgili 155’inci maddeleri değiştirilmiş, ardından da 18.12.1999 tarih ve 4492 sayılı Kanunla Danıştay Kanunu değiştirilerek “Tahkim” usulünün yolu açılmış, Danıştay’ın kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz sözleşmelerini incelemek görev ve yetkisi, düşünce bildirmeye dönüştürülerek idarî yargının ön denetimi kaldırılmış ve nihayet 21.01.2000 tarih ve 4501 sayılı kanunla imtiyaz sözleşmelerinde tahkim ve uluslararası tahkim düzenlenmiştir.

• 125. md: (4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde

bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılik unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

• 155. md: (Değişik: 13/8/1999- 4446/3 md.; 16/4/2017-6771/16 md.) Danıştay, davaları görmek, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, idarî uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.[1]

İşin aslı: Elektrik ve Doğalgaz faturalarını, aslında Londra'ya yatırıyoruz!

Yüzde yüzden daha fazla zamlanan elektrik faturalarını nereye ödüyoruz? Özelleştirme ile enerji dağıtımını üstlenen şirketlere değil mi? Peki onlar ne yapıyor bu haksız kazancı? Piyasadan Dolar çekip Londra'daki bankalara gönderiyorlar? İşin özü; biz faturaları, enerji şirketleri üzerinden Londra bankalarına yatırmış oluyoruz!

“Dünyanın hiçbir bankası, sifıra yakın sermayeli, yeni kurulmuş şirketlere kredi, yani borç vermez. Yalnız, o şirketlerin kurulu olduğu devlet, garanti verirse durum değişir. Siz Londra sermayesi olarak ABD ve AB ile birlikte, Türkiye'ye özelleştirmeyi dayatacaksınız, sonra Türkiye'den pay almak için kurulmuş yandaş şirketlere borç vereceksiniz. Onlar da aldıkları parayı, getirip devlete ödeyecek... Devleti yöneten siyasi iktidar, bu parayı seçimleri kazanmak için kullanacak. Sonra da sonuçlarını bilerek ve tasarlayarak, Türk Lirası'nın değerini düşürecek, böylece şirketlerin Londra bankalarına olan borçları da Türk Lirası olarak artacak. Siyasi iktidar, şirketlerin bu borcu ödeyebilmesi için aşırı zam yaparak faturayı halka ödetecek... Borç ödenmezse dava Londra tahkim mahkemelerinde görülecek! Çünkü sözleşmelerde böyle bir madde var?”[2]

Dağıtım şirketleri tekrar kamulaştırılır mı? Dezözeleştirme olmasın sakın!

Belli ki, bu elektrik işinden yeni bir kahramanlık hikâyesi çıkarılmaya çalışılacak. Zaten zor durumda olan, zaten hesapsız ve öz kaynaklı alımlarla dolar borcu batağında debelenen, bu yüzden de fahiş elektrik zamları ile kurtarılmaya çalışılan hükümet destekli müteahhit taifesine belli ki el uzatılacaktı. Elektrik fiyatlarındaki fahiş ve mantık dışı artışın bu müteahhitleri kurtarmak maksatlı olduğu açıkça ortaya çıktı. Ve vatandaş

bunun faturasını iktidara çıkarmaya başladı.

Peki şimdi ne yapılabilir!? Bu müteahhitlere 10 yıl boyunca yaptıkları “sözde” yatırımların bedeli de hesaba eklenir ve en nihayetinde bu şirketler milyarlarca dolarlık borçlarıyla birlikte kamuya geri döner. Satıldığı fiyata, yani 13 milyar dolara geri alınsa iyi. Vatandaş ucuz elektrik ödüyorum zannederken aslında kazığın büyüğünü yer. Tabii ki, öyle olmaz. Sonra da “Bakın işte biz halkımızı öyle seviyoruz ki, elektrik fiyatını düşürmek için bu şirketleri geri aldık” denir. Faturalar düşer, herkes sevinir. Faturaları düşüren kahraman ilan edilir. Bütün suç o dönem özelleştirmeyi yapan Bakan kim ise ona yüklenir. Bu arada en az 20-25 milyar dolarlık yük Hazine’ye yüklenirdi.

Böylece müteahhitler kurtulur. Vatandaş ise ucuz elektrik faturası ödüyorum zannederken, aslında kazığın büyüğünü yerdi![3]

Enerjide Vurgunla İlgili Haberler ve Yorumlar

1- Elektrik Üretim AŞ Vurgunu: 9,06 Milyar Lira

Ancak 2020’de EÜAŞ elektriğe indirim yapıyor, fakat söz konusu indirimin faturalara yansımaları bir yana, faturalara zam geliyor. Böylece kamu şirketlerinin üzerinden birkaç özel şirketin cebine milyarlar sokulmuş oluyor. EÜAŞ’ın dağıtım şirketlerine sattığı elektriğin fiyatı ve dağıtım şirketlerinin halka sattığı elektriğin fiyatı aşağıdaki tabloda;

□ □ □ □ □ □

Tarih	EÜAŞ’ın şirketlere sattığı	Faturalarda ödenen
1 Temmuz-30 Eylül 2019:	20,51 kr	61,81 kr
1 Ekim-31 Aralık 2019:	34,86 kr	71,02 kr
1 Ocak-31 Mart 2020:	27,56 kr	71,02 kr
1 Nisan-30 Haziran 2020:	22,83 kr	71,02 kr
1 Temmuz-30 Eylül 2020:	13,20 kr	71,02 kr
1 Ekim-31 Aralık 2020:	15,49 kr	75,11 kr

Böylece toplam vurgun 9,06 milyar lirayı buluyor. Böyle bir parayı finanse etmek için 83 milyon yurttaşın her birinden 109 lira almak gerektiği düşünülürse pastanın büyüklüğü daha net anlaşılıyor.

2- YEKDEM Vurgunu: 19,64 milyar TL

YEKDEM aracılığıyla, Yenilenebilir Enerji Kaynağı kullanan santrallara 10 sene boyunca ve kullanılan kaynağa bağlı olarak ABD Doları bazında özel fiyat tarifesi üzerinden elektrik alım garantisi sağlanıyordu. Yetmiyor, lisanslı yatırımlarda, yerli aksam kullanılması halinde 5 sene boyunca ilaveten yerli katkı payı ödeniyordu.

Türkiye’de 2011 yılında 171 GWh olan yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi, YEKDEM’in başat etkisi ve bu sektördeki teknolojilerin gelişmesi ile 2015 yılında 17 bin 610, 2016’da 42 bin 808, 2017’de 48 bin 923, 2018’de 62 bin 505 ve 2019’da 78 bin 677 GWh’a ulaşıyor. 2020 yılı ocak-eylül arasındaki üretim ise 62 bin 195 GWh. Şimdi bu üretimden kaldırılan vurguna bakalım, zira bu üretimi gerçekleştiren şirketlere verilen alım garantisi piyasa fiyatından bile değil, piyasa fiyatlarının üzerinden. Detaylar aşağıdaki gibi;

□ □ □ □ □ □ □ □

Tarih	Üretim	Toplam ödeme	Piyasa fiyatının üzerindeki ödeme
2018:	62 bin 505 GWh	26,17 milyar TL	11,69 milyar TL
2019:	78 bin 677 GWh	38,04 milyar TL	17,55 milyar TL
1 Ocak-30 Eylül 2020:	62 bin 195 GWh	36,47 milyar TL	19,64 milyar TL

1 Ocak 2018’den 30 Eylül 2020’ye dek piyasa fiyatının üzerinde yapılan ödeme MMO Enerji Çalışma Grubu tahminlerine göre 48 milyar 889 milyon TL... Halkın salgınla uğraştığı 2020 yılında bu tutar 19 milyar 641 milyon TL... Bu paranın finansmanı için 83 milyon yurttaştan para toplansa kişi başına 237 TL düşerdi.

Yazar Mevlüt SONGUR – İsmail ERKUT
25 Nisan 2022

Peki bu pastayı yiyenler kim? EÜAŞ vurgununda elektrik dağıtım ağında karşımıza çıkan sermaye grupları YEKDEM vurgununda da karşımızda. İşte EÜAŞ vurgunundaki şirketlerin MMO tahmini hesaplamalarına göre YEKDEM'den aldıkları paralar:

□ □ □ □ □ □ □ □

1 Ocak 2018 30 Eylül 2020	Yapılan toplam ödeme**
EnerjSA (Sabancı Holding):	5 milyar 99 milyon TL
Zorlu Enerji:	3 milyar 638 milyon TL
Cengiz- Ozalpin:	2 milyar 912 milyon TL
Bereket Enerji:	2 milyar 199 milyon TL
Limak:	1 milyar 882 milyon TL
Limak-Bilgin:	898 milyon TL
İçtaş:	879 milyon TL
Kolin:	578 milyon TL
Kolin-Kalyon:	335 milyon TL

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

3- Kapasite Mekanizması Vurgunu: 3 milyar 896 milyon

Bu mekanizma ile ilk halinde yerli kömür, doğalgaz ve yerli kömür yakması halinde ithal kömür santrallarına teşvikler veriliyor. Başvuruları kabul edilen özel sektör santrallarına, maliyetleri, piyasada oluşan fiyatın, kaynak çeşidine göre hesaplanan teorik birim maliyetin altında kalması ve doğal olarak o santralin bu nedenle satış yapamaması veya zarar etmesi halinde, üretim yapmadıkları veya zararına satış yaptıkları süre için bir bütçe sınırları içinde TEİAŞ tarafından ilave ödeme yapılması imkânı getiriliyor. Daha basit ifadeyle, santralların zarar edeceği zaman geçtikçe kullanım kriterleri gevşetiliyor ve hemen her santral mekanizma kapsamına alınıyor. 2019'da yapılan değişiklikle HES'ler de mekanizmaya dahil ediliyor. Ardından mekanizmaya kabul şartları şirketler lehine esnetiliyor. Görüldüğü üzere enerji piyasasında zarar etmek imkânsız. Peki kapasite mekanizmasından en çok parayı kim aldı? MMO Raporu'nda konuya ilişkin ilk 10 şirket aşağıdaki gibi listelendi. Şirketler YEKDEM ve EÜAŞ vurgunundan tanıdık...

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Yazar Mevlüt SONGUR – İsmail ERKUT
25 Nisan 2022

ŞİRKETLER	SANTRAL TİPİ	(2018)+(2019)+ (Ocak-Eylül 2020)
1- Konya Şeker:	Özelleştirilen yerli kömür	528 milyon 994 bin TL
2- Sabancı:	Yeni yerli kömür+Doğalgaz	521 milyon 824 bin TL
3- Limak:	Özelleştirilen yerli kömür+Doğalgaz	511 milyon 198 bin TL
4- Çetinkler:	Özelleştirilen yerli kömür	434 milyon 236 bin TL
5- Bereket:	Özelleştirilen yerli kömür	354 milyon 920 bin TL
6- Aksa:	Yeni yerli kömür+Doğalgaz	304 milyon 276 bin TL
7- İttaş:	Özelleştirilen yerli kömür+HES	278 milyon 798 bin TL
8- UNİT:	Doğalgaz+HES	208 milyon 162 bin TL
9- Cengiz:	Doğalgaz+HES	204 milyon 853 bin TL
10- ÇOMSAK:	Doğalgaz	184 milyon 927 bin TL

[10]